

Bilag 5.0

Dato: 21.06.2023

Til: Hovedbestyrelsen – møde d. 22. juni 2023

Kontaktperson: Rikke Lundsgaard, rl@dn.dk, tlf. 23203007

Dagsordenpunkt 5 - Nye genteknikker		Tilhørende bilag til dagsordenpunktet
Indstilling	<p>Det indstilles, at HB:</p> <p>Med udgangspunkt i HB's beslutning på mødet d. 26. august 2022: <i>HB understregede, at de nye GMO'er skal behandles som GMO'er. HB mener, at den EU-regulering, der er nu, er passende – også for de nye GMO'er som CRISPR, og den skal ikke lempes eller laves om. Vores "DN mener om GMO" fra 2015 gælder for alle typer GMO, også de nye.</i></p> <p>tager endnu en drøftelse af DN's indstilling til den fremtidige regulering af de nye genteknikker (NGT), som f.eks. de mindst indgribende CRISPR-teknikker.</p> <p>EU-Kommissionen vil i begyndelsen af juli 2023 fremsætte et forslag, der formentlig indebærer, at nogle NGT skal reguleres anderledes end de tidligere GMO-planter. Den grundlæggende årsag til det kommende forslag er, at den nuværende regulering, efter Kommissionens opfattelse ikke længere er tidssvarende – <i>not fit for purpose</i>.</p> <p>I betragtning af emnets kompleksitet og sekretariatets utilstrækkelige viden på området har sekretariatet inviteret en ekstern ekspert til HB-mødet for at kvalificere drøftelsen.</p>	<p>5.1 DN mener om GMO 5.2 Oplæg til HB om GMO af 18. august 2022</p>
Kort sagsfremstilling	<p>På baggrund af de teknologiske forandringer på GMO-området, der er sket siden 2015, hvor "DN mener om GMO" blev vedtaget, er der behov for, at HB tager en drøftelse af DN's position ift. den fremtidige regulering af de nye genteknikker (NGT). Især i forhold til den del af CRISPR-teknologien, der omtales som SDN-1 (<i>site directed nuclease</i>) og som virker anderledes end de hidtidige GM-teknikker.</p> <p>Emnet blev drøftet i HB den 26. august 2022 (link til referatet).</p> <p>Den mindst indgribende CRISPR-teknologi medfører en målrettet ændring i plantens genom. Resultatmæssigt er den, ifølge forskere svær eller umulig at skelne fra mutagenese foretaget gennem de</p>	

nuværende metoder, f.eks. stråling og kemi. Det er muligt at detektere ændringerne i plantens genom, men det er ikke muligt at identificere, om ændringen kommer fra SDN-1 eller fra traditionel mutagenese.

Der er endvidere stor forskel på de egenskaber, man sigter på i det arbejde, der foregår på CRISPR-området nu og de egenskaber man sigtede efter med de gammeldags GMO-teknikker, f.eks. roundup-resistens i raps, som ville kunne have fået uoverskuelige konsekvenser i det åbne land. Med CRISPR sætter man ikke nye egenskaber ind ved at tilføje andet arvemateriale til plantens genom – det der før i tiden hed gensplejsning. Det drejer sig om at arbejde med plantens eget genom, f.eks. ved at forhindre vild byg i at smide sine kerner. Det drejer sig om egenskaber, som kunne være opstået gennem almindeligt avlsarbejde, gennem traditionelle mutageneseteknologier eller mutationer opstået i naturen. F.eks. forbedret stivelsesindhold og skimmelresistens i kartofler.

Så vidt vi ved, kommer EU-kommissionen d. 5. juli 2023 med et forslag til ændret regulering af de mest simple CRISPR-teknikker. Den nuværende regulering er – efter Kommissionens vurdering - *not fit for purpose*, fordi, de dermed opståede forandringer i planternes genom ikke kan skelnes fra forandringer forårsaget af mere traditionelle forædlingsmetoder, som f.eks. stråling og kemi, som ovenfor beskrevet. Der bliver formentlig en høringsfrist på 14 dage for at kommentere på den danske regerings indstilling til sagen.

Kommissionen gennemfører desuden sin egen høring i efteråret, hvor DN/HB også kan komme med input.

Kommissionen vil sandsynligvis foreslå, at planter frembragt ved nogle CRISPR-teknologier, skal reguleres med hensyn til planternes egenskaber og ikke den teknologi, der ligger bag. Landbrugsstyrelsen forventer, at forslaget kun vil gælde de mest enkle CRISPR-teknologier, som SDN1. Men vi ved på nuværende tidspunkt ikke præcist, hvordan forslaget kommer til at se ud.

DN har hidtil ikke blandet sig i GMO-sager, der omhandler den såkaldte indesluttede anvendelse på fabrikker i lukkede systemer (fremstilling af f.eks. insulin), men har været imod udsætning af genmodificerede planter på marker.

De nye metoder og især det faktum, at reguleringen efter myndighedernes opfattelse ikke er hensigtsmæssig gør, at der er behov for at tage stilling til, om DN også for de nye genteknikker skal opretholde den hidtidige position eller revidere vores holdning.

De øvrige grønne organisationer har forskellige tilgange til emnet.

Bestyrelsen for Økologisektionen i Landbrug og Fødevarer har i

februar 2023 besluttet, at:

Nye forædlingsteknikker kan tillades i økologi, hvis teknikkerne ikke opnår andre ændringer end det, der kan opnås med kendte traditionelle teknikker, men alene med et hurtigere resultat. Indsætning af eksterne gener, f.eks. via cis-genese kan ikke tillades i økologi.

Der skal være fuld gennemsigtighed, f.eks. via mærkning eller via sortslister over hvilken forædlingsteknik, der er anvendt til en given sort, så NGT kan til- og fravælges af individer eller grupper.

Der ikke kan opnås patent på produkter der er fremkommet via NGT. Patenter kan alene opnås ved regulær genmodificering, hvor der indsættes fremmede gener.

Økologisk Landsforening har ikke markeret en officiel holdning endnu. Deres forperson, Louise Køster, sagde ved et møde i maj 2023 i Landbrugsstyrelsen bl.a. om emnet:

Vi efterspørger i økologien ikke, at det (reguleringen) bliver ændret. Vi ser i sig selv ikke, at det er afgørende at tillade de nye teknologier for at skabe en grøn omstilling.

ØL anerkender, at det kan være vanskeligt at forklare, hvorfor SDN1 skulle være værre at bruge end de traditionelle mutagenese teknologier, som økologerne godt må bruge.

Økologireglerne indeholder et forbud mod GMO og har en definition af GMO. I Økologiforordningens definition er det skrevet ind, at de traditionelle mutagenese teknologier ikke betragtes som GMO i økologien, på trods af at de er omfattet af definitionen på GMO i GMO-direktivet. Det skyldes, at økologien ikke vil frasige sig at kunne anvende planter fra de traditionelle mutagenese teknologier.

Det betyder, at hvis SDN1 skrives ind i annex B på lige fod med de traditionelle mutagenese teknologier, så vil der ikke være et juridisk issue ift. økologi og sameksistens.

Helt generelt, vil vi fra ØLs side anmode om, at en evt. ændring af GMO-direktivet sikrer, at sælgere af såsæd altid skal oplyse, hvilken forædlingsmetode, der er anvendt, så den enkelte landmand selv kan vælge, hvilke teknologier, man vil acceptere. Det kan måske være nødvendigt at kunne tage stilling til, hvilken egenskab der er forædlet frem, ift. om den skal kunne reguleres efter annex B, altså en case by case vurdering af, om den kan reguleres efter annex B.

Forbrugerrådet Tænk har valgt ikke at bruge kræfter på emnet længere. På den ene side ønsker man ikke at drive udviklingen af planteavl i retning af mere GM-teknologi i forædlingen. På den anden side ønsker man ikke at fraskrive sig muligheden for, at der i fremtiden vil være planter, fremavlet ved hjælp af CRISPR, der kan være nyttige og hvor risici er minimale.

	<p>Miljøorganisationen NOAH ønsker, at alle planter, der er fremavlet ved hjælp af genteknikker, hvad enten det er de gammeldags teknikker, hvor gensekvenser er sat ind i plantens genom eller det er en målrettet mutagenese, skal reguleres ens.</p> <p>Kommissionens forslag ventes at komme den 5. juli og blive sendt i høring umiddelbart efter og formentlig med en høringsfrist på 14 dage med henblik på at fastlægge den danske holdning. Det bliver svært at samle en beslutningsdygtig hovedbestyrelse midt i juli. Desuden er der tale om tungt fagligt stof på engelsk.</p> <p>Sekretariatet indstiller derfor, at HB ved mødet den 22. juni træffer en principiel beslutning om, at DN i vores hørings svar på Kommissionens forslag lægger sig op ad Økologisk Landsforenings holdning, som beskrevet ovenfor.</p> <p>Sekretariatet vil naturligvis læse og komprimere Kommissionens forslag og sende det til HB og gøre opmærksom på, hvis forslaget adskiller sig fra det, vi forventer.</p> <p>Alternativt indstiller sekretariatet, at sagen behandles ved et ekstraordinært digitalt HB-møde indenfor høringsfristen.</p> <p>På mødet den 22. juni 2023 deltager Lene Lange (tidligere professor på DTU, repræsentant på vegne af WWF i det nationale bioøkonomipanel og meget andet: <i>Il-bioeconomy.world</i>).</p> <p>Hvis HB ønsker det, kan emnet igen blive taget op på HB mødet i september. Såfremt der er interesse for dette, foreslår sekretariatet at invitere følgende interessenter med til HB-møde med henblik på at give mulighed for at give HB indblik i disse interessenters holdning til sagen:</p> <p>Sybille Kyed, fagpolitisk chef i Økologisk Landsforening eller Anders Borgen – Økologisk planteforædler. Agrologica</p> <p>og</p> <p>Odd-Gunner Wikmark eller June Rebekka Bresson fra Miljøorganisationen Noah eller Ib Borup Pedersen fra Frøsamlerne.</p>
<p>Sammenhæng til andre af DNS opgaver</p>	<p>Der er sammenhæng mellem DN's tilgang til GMO og DN's landbrugspolitik helt overordnet. GMO-området har dog traditionelt aldrig fyldt meget i DN's arbejde, hverken på landbrugsområdet eller øvrige områder.</p> <p>GMO er ikke omtalt i AP 2022/2023.</p>
<p>Evt. kommunikation</p>	
<p>Evt. økonomi forbundet med sagen</p>	<p>Ingen. Med mindre DN vedtager at udvide kapaciteten i sekretariatet til også at omfatte mikrobiologiske kompetencer.</p>

